

МІНІСТЕРСТВО ВНУТРІШНІХ СПРАВ УКРАЇНИ
ХАРКІВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ ВНУТРІШНІХ
СПРАВ

Кафедра правоохоронної діяльності та поліціїстики
Факультет № 6

ТЕКСТ ЛЕКЦІЇ

навчальної дисципліни «Правові засади запобігання корупції»
вибіркових компонент освітньої програми першого (бакалаврського) рівня
вищої освіти

262 Правоохоронна діяльність (Правоохоронна діяльність)

за темою № 7 – «Адміністративна відповідальність за правопорушення,
пов'язані з корупцією».

ЗАТВЕРДЖЕНО

Науково-методичною радою
Харківського національного
університету внутрішніх справ
Протокол від 21 грудня 2023 року № 11

СХВАЛЕНО

Вченою радою факультету № 6
Протокол від 20 грудня 2023 року № 12

ПОГОДЖЕНО

Секцією Науково-методичної ради
ХНУВС з юридичних дисциплін
Протокол від 21 грудня 2023 року № 11

Розглянуто на засіданні кафедри правоохоронної діяльності та поліціїстики
Протокол від 14 грудня 2023 року № 13

Розробники:

1. Професор кафедри правоохоронної діяльності та поліціїстики, доктор юридичних наук, професор Синявська Олена Юхимівна

Рецензенти:

1. Завідувач кафедри адміністративного, господарського права та фінансово-економічної безпеки навчально-наукового інститута права Сумського державного університету, к.ю.н., доцент Ільченко О.В.
2. Професор кафедри поліцейської діяльності та публічного адміністрування, к.ю.н., доцент Іванцов В. О.

План лекції:

1. Загальна характеристика корупційного та пов'язаного з корупцією правопорушення та юридичної відповідальності у разі їх вчинення. Адміністративна відповідальність за правопорушення, пов'язані з корупцією.
2. Адміністративні правопорушення, пов'язані з корупцією.

Література

Основна

Нормативно-правові акти

1. Кодекс України про адміністративні правопорушення від 07.12.1984 № 8073-X // База даних «Законодавство України» / Верховна Рада України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/80731-10>.
2. Кримінальний кодекс України від 05.04.2001 № 2341-III // База даних «Законодавство України» / Верховна Рада України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2341-14>.
3. Одержання подарунків особами, уповноваженими на виконання функцій держави або місцевого самоврядування: роз'яснення Міністерства юстиції України від 28.07.2011 // База даних «Законодавство України» / Верховна Рада України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/n0053323-11#Text>.
4. Про благодійну діяльність та благодійні організації : Закон України від 05.07.2012 № 5073-VI // База даних «Законодавство України» / Верховна Рада України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/5073-17>.
5. Про державну службу: Закон України від 10.12.2015 № 889-VIII // База даних «Законодавство України» / Верховна Рада України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/889-19#Text>.
6. Про Дисциплінарний статут Національної поліції України: Закон України від 15.03.2018 № 2337-VIII // База даних «Законодавство України» / Верховна Рада України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2337-19#Text>.
7. Про доступ до публічної інформації: Закон України від 13.01.2011 № 2939-VI // База даних «Законодавство України» / Верховна Рада України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2939-17#Text>.
8. Про запобігання впливу корупційних правопорушень на результати офіційних спортивних змагань : Закон України від 03 листопада 2015 р. № 743-VIII // База даних «Законодавство України» / Верховна Рада України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/743-19#Text>.
9. Про запобігання корупції: Закон України від 14.10.2014 № 1700-VII // База даних «Законодавство України» / Верховна Рада України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1700-18#Text>.
10. Про запобігання та протидію легалізації (відмиванню) доходів, одержаних злочинним шляхом, фінансуванню тероризму та фінансуванню розповсюдження зброї масового знищення: Закон України від 06.12.2019 № 361-

IX // База даних «Законодавство України» / Верховна Рада України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/361-20#n831>.

11. Щодо застосування окремих положень Закону України «Про запобігання корупції» стосовно запобігання та врегулювання конфлікту інтересів, дотримання обмежень щодо запобігання корупції : методичні рекомендації Національного агентства з питань запобігання корупції від 02.04.2021 № 5 // Офіційний сайт Національного агентства з питань запобігання корупції. URL: <https://wiki.nazk.gov.ua/wp-content/uploads/2021/04/K.I.-09.04.2021-1.pdf>

12. Про затвердження Положення про Єдиний державний реєстр осіб, які вчинили корупційні або пов'язані з корупцією правопорушення : рішення Національного агентства з питань запобігання корупції від 09 лютого 2018 р. № 166 // База даних «Законодавство України» / Верховна Рада України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0345-18#Text>

13. Про затвердження Порядку передачі документації для надання висновку з оцінки впливу на довкілля та фінансування оцінки впливу на довкілля та Порядку ведення Єдиного реєстру з оцінки впливу на довкілля : постанова Кабінету Міністрів України від 13 грудня 2017 р. № 1026 // База даних «Законодавство України» / Верховна Рада України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1026-2017-%D0%BF#Text>

14. Про затвердження Порядку передачі подарунків, одержаних як подарунки державі, Автономній Республіці Крим, територіальній громаді, державним або комунальним установам чи організаціям: постанова Кабінету Міністрів України від 16.11.2011 № 1195 // База даних «Законодавство України» / Верховна Рада України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1195-2011-%D0%BF#Text>.

15. Про інформацію: Закон України від 02.10.1992 № 2657-XII // База даних «Законодавство України» / Верховна Рада України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2657-12#Text>.

16. Про затвердження Порядку формування, ведення та оприлюднення (надання) інформації Єдиного державного реєстру декларацій осіб, уповноважених на виконання функцій держави або місцевого самоврядування: Наказ НАЗК від 23.07.2021 № 448/21 // База даних «Законодавство України» / Верховна Рада України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0986-21#Text>.

17. Порядок формування, ведення та оприлюднення (надання) інформації Єдиного державного реєстру декларацій осіб, уповноважених на виконання функцій держави або місцевого самоврядування: затверджений наказом НАЗК від 23.07.2021 № 448/21 // База даних «Законодавство України» / Верховна Рада України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0986-21#Text>.

18. Цивільний кодекс України від 16.01.2003 № 435-IV // База даних «Законодавство України» / Верховна Рада України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/435-15#Text>.

Основна література

19. Бугайчук К. Л., Безпалова О. І., Джафарова О. В., Іванцов В. О., Шатрава С. О. Адміністративна відповідальність за правопорушення, пов'язані з

корупцією : практичний посібник. Харків. : ХНУВС, 2016. 97 с.

20. Іванцов В. О. Зміст та принципи реалізації дисциплінарної відповідальності у разі порушення норм Закону України «Про запобігання корупції». *Науковий вісник публічного та приватного права*. 2018. № 5. Том 2. С. 89–95.

21. Настюк В. Я., Синявська О. Ю., Мартиновський В. В., Іванцов В. О. Юридична відповідальність за корупційні правопорушення: підручник / за заг. ред. В. Я. Настюка. Харків: Право, 2019. 512 с.

Додаткова література

22. Іванцов В. О. Значення принципів адміністративного права у вирішенні актуальних проблем реалізації адміністративної відповідальності за правопорушення, пов'язані з корупцією // Реалізація державної антикорупційної політики в міжнародному вимірі : матеріали III міжнар. наук.-практ. конф., (Київ, 7 грудня 2018 р.) у 2 частинах. Київ : НАВС, 2018. Ч. 2. С. 103–107.

23. Коломоєць Т. О. Обмеження щодо одержання подарунків як інструмент запобігання корупції: вітчизняний та зарубіжний вимір нормативного закріплення // Актуальні проблеми реалізації положень Закону України «Про запобігання корупції» : матеріали регіонального науково-практичного круглого столу., м. Запоріжжя, 1-2 грудня 2017 р. Запоріжжя : ЗНУ, 2017. С. 100-103

24. Syniavska O. Y., Ivantsov V. O. Limitation of getting gifts: problems of contents of the concept and terminological apparatus in the context of lawrealization and role of administrative law principles for their decision // The institutionalization of public relations in the fight against corruption: the experience of counties of Eastern and Western legal traditions (universal theoretical framework for relevant anti-corruption law of Ukraine) : comparative analysis : Collective monograph. Tallinn, Estonia : Izdevniecība "Baltija Publishing", 2019. Volume 2. P. 290-306.

Текст лекції

1. Загальна характеристика корупційного і пов'язаного з корупцією правопорушення та юридичної відповідальності за їх вчинення. Адміністративна відповідальність за правопорушення, пов'язані з корупцією.

Правопорушення – це винне протиправне діяння (поведінка) дієздатної особи, за яку настає юридична відповідальність.

Корупційне правопорушення Законом України «Про запобігання корупції» (аб. 5 ч. 1 ст. 1) визначено як діяння, що містить ознаки корупції, вчинене суб'єктом, на якого поширюється дія Закону «Про запобігання корупції» – суб'єктом відповідальності за корупційне правопорушення, за яке законом встановлено кримінальну, дисциплінарну та/або цивільно-правову відповідальність.

З викладеного випливає, що діяння визнається корупційним якщо воно:
1) містить ознаки корупції; 2) вчинене певним суб'єктом – особою зазначеною у

ст. 3 Закону України «Про запобігання корупції»; 3) за нього законом встановлена юридична відповідальність: кримінальна, дисциплінарна та/або цивільно-правова.

Нагадаємо, що *корупцією* Закон України «Про запобігання корупції» називає використання особою, зазначеною у частині першій статті 3 цього Закону, наданих їй службових повноважень чи пов'язаних з ними можливостей з метою одержання неправомірної вигоди або прийняття такої вигоди чи прийняття обіцянки/пропозиції такої вигоди для себе чи інших осіб або відповідно обіцянка/пропозиція чи надання неправомірної вигоди особі, зазначеній у частині першій статті 3 цього Закону, або на її вимогу іншим фізичним чи юридичним особам з метою схилити цю особу до протиправного використання наданих їй службових повноважень чи пов'язаних з ними можливостей.

Виходячи з окреслених законодавчих положень та спираючись на доктринальні спроби тлумачення категорії «правопорушення» висвітлимо *основні ознаки корупційного правопорушення*.

По-перше, це суспільна небезпечність, що полягає в заподіянні або загрозі заподіяння шкоди інтересам і безпеці держави.

По-друге, це вчинення активних дій або бездіяльність із корисливими цілями, а саме отримання неправомірної вигоди як майнового так і немайнового характеру, тобто «обов'язкова наявність корисливої мети, що спрямована на досягнення матеріальної або іншої вигоди». Підкреслимо той факт, що така вигода (як матеріальна, так і нематеріальна) отримується суб'єктом незаконно. Зокрема, під неправомірною вигодою Закон України «Про запобігання корупції» розуміє грошові кошти або інше майно, переваги, пільги, послуги, нематеріальні активи, будь-які інші вигоди нематеріального чи негрошового характеру, які обіцяють, пропонують, надають або одержують без законних на те підстав.

У той же час особиста зацікавленість осіб, які за допомогою неправомірної вигоди, ставлять за мету схилити особу, зазначену у ст. 3 Закону України «Про запобігання корупції», до протиправного використання наданих їй службових повноважень чи пов'язаних з ними можливостей може виражатись у прагненні отримати вигоду немайнового характеру або ж взаємну послугу, заручитися підтримкою у вирішенні якого-небудь питання тощо.

Третьою визначальною ознакою досліджуваного явища є те, що дії або бездіяльність суб'єкта відповідальності за корупційні правопорушення, здійснюються шляхом недотримання вимог нормативно-правових актів, у яких окреслено коло прав та обов'язків особи на тій чи іншій посаді. Факт корупції в діяльності суб'єкта відповідальності за такі порушення матиме місце, якщо відповідний посадовець свідомо не дотримується порядку (правил) виконання своїх повноважень, усвідомлюючи ризики відповідальності у випадку виявлення цих правопорушень. При цьому характерною ознакою такого діяння (або бездіяльності) є те, що воно вчиняється суб'єктом відповідальності за корупційні правопорушення, який отримує за це не передбачені законом блага, всупереч інтересам служби й обсягу прав, своєї компетенції та повноважень.

Четвертою ознакою ми виділяємо факт діяння, пов'язаного з використанням службових повноважень і впливаючих із цього можливостей, яке негативно позначається на авторитеті займаної посади, не стосується виконання особою своїх посадових обов'язків, а безпосередньо пов'язано з фактом зловживання ними. Це відповідає нормам Конституції України (ст.19) згідно з якою органи державної влади й органи місцевого самоврядування, їх службові особи зобов'язані діяти лише на підставі, в межах повноважень та у спосіб, що передбачені Конституцією й законами України.

П'ята ознака корупційного правопорушення полягає в його суб'єктивній стороні – у прямому умислі. Дія або бездіяльність посадової особи, спрямована на отримання певних благ, учинена умисно. При цьому посадовець, який учинив це правопорушення, усвідомлював протиправний характер своїх діянь. Дії такої особи вчиняються за домовленістю або згодою сторін. Відсутність цієї ознаки унеможливорює існування суб'єктивної сторони – корисливої мети, бо немає факту домовленості щодо останньої.

Зміст *шостої* ознаки корупційного правопорушення є відображенням видів юридичної відповідальності, до яких може бути притягнуто особу порушника, а саме: виключно кримінальної, дисциплінарної та/або цивільно-правової відповідальності. Як бачимо, вчинення корупційного правопорушення ніяким чином не може тягнути за собою адміністративну відповідальність. Важливо відзначити, що суб'єкта відповідальності за корупційні правопорушення може бути притягнуто до усіх окреслених видів відповідальності за одне діяння. Наприклад, особа, яка виконує функції держави у разі скоєння корупційного кримінального правопорушення та притягнення її до відповідальності шляхом позбавлення волі підлягає звільненню зі служби. При цьому цивільно-правова відповідальність може застосовуватись паралельно з кримінальною чи дисциплінарною відповідальністю з метою відшкодування збитків, шкоди, завданих державі внаслідок вчинення корупційного правопорушення.

Свого роду новелою Закону України «Про запобігання корупції» є визначення поняття «*правопорушення, пов'язане з корупцією*». Ввівши останнє законодавець усунув правову колізію, яка існувала у законодавстві після прийняття Закону «Про засади запобігання і протидії корупції», адже сформулювавши визначення корупційного правопорушення майже ідентичного до його чинного поняття, адміністративні правопорушення, якими було встановлено відповідальність за корупційні правопорушення де-юре не були корупційними. Натомість у зв'язку з прийняттям Закону України «Про запобігання корупції» усі адміністративні правопорушення були віднесені до тих, що пов'язані з корупцією.

Правопорушення, пов'язане з корупцією, чинним законодавством визначено як діяння, що не містить ознак корупції, але порушує встановлені Законом «Про запобігання корупції» вимоги, заборони та обмеження, вчинене суб'єктом відповідальності за корупційні та пов'язані з корупцією правопорушення, за яке законом встановлено кримінальну, адміністративну, дисциплінарну та/або цивільно-правову відповідальність.

З викладеного випливає, що пов'язаним з корупцією правопорушенням є діяння: 1) яке не містить ознак корупції; 2) яке порушує вимоги, заборони та обмеження, встановлені Законом України «Про запобігання корупції»; 3) яке вчинене певним суб'єктом – особою зазначеною у ст. 3 Закону України «Про запобігання корупції»; 4) за яке законом встановлено кримінальну, адміністративну, дисциплінарну та/або цивільно-правову відповідальність.

Юридична відповідальність – це застосування заходів державного примусу до правопорушника за вчинення протиправного діяння; передбачений правовими нормами обов'язок суб'єкта права зазнавати несприятливі для нього наслідки вчиненого правопорушення.

Згідно зі ст. 65-1 Закону України «Про запобігання корупції» за вчинення корупційних або пов'язаних з корупцією правопорушень особи, зазначені в частині першій статті 3 цього Закону, притягаються до кримінальної, адміністративної, цивільно-правової та дисциплінарної відповідальності у встановленому законом порядку. При цьому різниця між відповідальністю за корупційні та пов'язані з корупцією правопорушення полягає у тому, що за корупційні правопорушення не може наставати адміністративна відповідальність на відміну від правопорушень, пов'язаних з корупцією.

Адміністративним правопорушенням (проступком) визнається протиправна, винна (умисна або необережна) дія чи бездіяльність, яка посягає на громадський порядок, власність, права і свободи громадян, на встановлений порядок управління і за яку законом передбачено адміністративну відповідальність.

Адміністративна відповідальність за порушення норм антикорупційного законодавства встановлена за правопорушення, які розміщені у главі 13-А КУпАП. У зв'язку з прийняттям Закону України «Про запобігання корупції» назву останньої було викладено як «Адміністративні правопорушення, пов'язані з корупцією», тобто адміністративна відповідальність як наслідок порушення норм антикорупційного законодавства настає виключно за вчинення правопорушень пов'язаних з корупцією, серед яких:

- 1) «Порушення обмежень щодо сумісництва та суміщення з іншими видами діяльності» (стаття 172-4 КУпАП);
- 2) «Порушення встановлених законом обмежень щодо одержання подарунків» (стаття 172-5 КУпАП);
- 3) «Порушення вимог фінансового контролю» (стаття 172-6 КУпАП);
- 4) «Порушення вимог щодо запобігання та врегулювання конфлікту інтересів» (стаття 172-7 КУпАП);
- 5) «Незаконне використання інформації, що стала відома особі у зв'язку з виконанням службових повноважень» (стаття 172-8 КУпАП);
- 6) «Порушення встановлених законом обмежень після припинення повноважень члена Національної комісії, що здійснює державне регулювання у сферах енергетики та комунальних послуг» (стаття 172⁻⁸⁻¹ КУпАП);
- 7) «Невжиття заходів щодо протидії корупції» (стаття 172-9 КУпАП);
- 8) «Порушення заборони розміщення ставок на спорт, пов'язаних з маніпулюванням офіційним спортивним змаганням» (стаття 172-9-1 КУпАП);

9) «Порушення законодавства у сфері оцінки впливу на довкілля» (стаття 172-9-2 КУпАП).

2. Адміністративні правопорушення, пов'язані з корупцією.

Розглянемо склад кожного із зазначених правопорушень окремо.

Порушення обмежень щодо сумісництва та суміщення з іншими видами діяльності (ст. 172-4 КУпАП)

Порушення особою встановлених законом обмежень щодо зайняття іншою оплачуваною діяльністю (крім викладацької, наукової та творчої діяльності, медичної та суддівської практики, інструкторської практики із спорту) або підприємницькою діяльністю -

тягне за собою накладення штрафу від трьохсот до п'ятисот неоподатковуваних мінімумів доходів громадян з конфіскацією отриманого доходу від підприємницької діяльності чи винагороди від роботи за сумісництвом.

Порушення особою встановлених законом обмежень щодо входження до складу правління, інших виконавчих чи контрольних органів, чи наглядової ради підприємства або організації, що має на меті одержання прибутку (крім випадків, коли особа здійснює функції з управління акціями (частками, паями), що належать державі чи територіальній громаді, та представляє інтереси держави чи територіальної громади в раді (спостережній раді), ревізійній комісії господарської організації), -

тягне за собою накладення штрафу від трьохсот до п'ятисот неоподатковуваних мінімумів доходів громадян з конфіскацією отриманого доходу від такої діяльності.

Дії, передбачені частиною першою або другою, вчинені особою, яку протягом року було піддано адміністративному стягненню за такі ж порушення, -

тягнуть за собою накладення штрафу від п'ятисот до восьмисот неоподатковуваних мінімумів доходів громадян з конфіскацією отриманого доходу чи винагороди та з позбавленням права обіймати певні посади або займатися певною діяльністю строком на один рік.

Примітка. Суб'єктом правопорушень у цій статті є особи, зазначені у пункті 1 частини першої статті 3 Закону України "Про запобігання корупції", за винятком депутатів Верховної Ради Автономної Республіки Крим, депутатів місцевих рад (крім тих, які здійснюють свої повноваження у відповідній раді на постійній основі), присяжних, помічників-консультантів народних депутатів України, працівників секретаріатів Голови Верховної Ради України, Першого заступника Голови Верховної Ради України та заступника Голови Верховної Ради України, працівників секретаріатів депутатських фракцій (депутатських груп) у Верховній Раді України.

Об'єктом правопорушення є суспільні відносини, пов'язані із заборонаю отримання особами, уповноваженими на виконання функцій держави або місцевого самоврядування, інших доходів, не пов'язаних зі здійсненням їх владних повноважень.

Предметом правопорушення виступають дохід від забороненої діяльності чи винагорода від роботи за сумісництвом (будь-яка одноразова, періодична або щомісячна матеріальна (грошова чи натуральна) виплата).

З *об'єктивної сторони* ці правопорушення характеризуються активними протиправними діями, а саме: 1) заняття іншою оплачуваною або підприємницькою діяльністю; 2) входження до складу правління, інших виконавчих чи контрольних органів, чи наглядової ради підприємства або організації, що має на меті одержання прибутку.

Склад правопорушення є формальним. Для закінчення перелічених дій достатньо вчинення будь-якої конкретної дії, яка має бути оплачена (конкретний факт отримання доходу на кваліфікацію правопорушення не впливає; необхідним для доведення є той факт, що особа мала отримати плату за свою діяльність (наприклад згідно трудового/цивільно-правового договору, відомості щодо нарахування заробітної плати тощо)), наявності самого факту входження особи до складу правління інших виконавчих чи контрольних органів, чи наглядової ради підприємства або організації, що має на меті одержання прибутку, є закінченим правопорушенням.

Суб'єктом правопорушення, передбаченого статтею 172-4 КУпАП є особи, зазначені у пункті 1 частини першої статті 3 Закону України "Про запобігання корупції", за винятком депутатів Верховної Ради Автономної Республіки Крим, депутатів місцевих рад (крім тих, які здійснюють свої повноваження у відповідній раді на постійній основі), присяжних, помічників-консультантів народних депутатів України, працівників секретаріатів Голови Верховної Ради України, Першого заступника Голови Верховної Ради України та заступника Голови Верховної Ради України, працівників секретаріатів депутатських фракцій (депутатських груп) у Верховній Раді України.

Відповідно є суб'єктом правопорушення депутати, які здійснюють повноваження на постійній основі, а саме:

а) Верховної Ради АРК – Голова Верховної Ради АРК, його перший заступник і заступник, голови постійних комісій Верховної Ради АРК;

б) місцевої ради – обрані секретарем сільської, селищної, міської ради, головою, заступником голови районної, обласної, районної у місті ради; за рішенням обласної, Київської та Севастопольської міських рад депутат, обраний головою постійної комісії з питань бюджету, може працювати в раді на постійній основі.

Із *суб'єктивної сторони* правопорушення характеризується умисною формою вини – прагненням отримати прибуток або винагороду за здійснення заборонених законом для суб'єктів владних повноважень видів діяльності.

Порушення встановлених законом обмежень щодо одержання подарунків (стаття 172-5 КУпАП).

Порушення встановлених законом обмежень щодо одержання подарунків

— тягне за собою накладення штрафу від ста до двохсот неоподатковуваних мінімумів доходів громадян з конфіскацією такого подарунка.

Та сама дія, вчинена особою, яку протягом року було піддано адміністративному стягненню за порушення, передбачене частиною першою цієї статті, -

тягне за собою накладення штрафу від двохсот до чотирьохсот неоподатковуваних мінімумів доходів громадян з конфіскацією такого дарунка (пожертви) та з позбавленням права обіймати певні посади або займатися певною діяльністю строком на один рік.

Примітка. Суб'єктом правопорушень у цій статті є особи, зазначені у пунктах 1, 2 частини першої статті 3 Закону України "Про запобігання корупції".

Об'єктом правопорушення виступають суспільні відносини у сфері державного управління та у сфері запобігання і протидії корупції щодо дотримання встановленого порядку одержання подарунків.

Предметом правопорушення є подарунок.

Подарунок – це грошові кошти або інше майно, переваги, пільги, послуги, нематеріальні активи, які надають (одержують) безоплатно або за ціною, нижчою мінімальної ринкової (аб.10 ч. 1 ст. 1 Закону України «Про запобігання корупції»).

З об'єктивної сторони правопорушення проявляється у вчиненні дії, яка полягає у порушенні обмежень щодо одержання подарунків. Диспозиція статті 172-5 КУпАП має відсильний характер до ст. 23 Закону України «Про запобігання корупції», якою безпосередньо визначено обмеження щодо одержання подарунків.

Відповідно до частини першої статті 23 Закону «Про запобігання корупції» особам, уповноваженим на виконання функцій держави та прирівняним до них особам, забороняється безпосередньо або через інших осіб вимагати, просити, одержувати подарунки для себе чи близьких їм осіб від юридичних або фізичних осіб:

1) у зв'язку із здійсненням такими особами діяльності, пов'язаної із виконанням функцій держави або місцевого самоврядування;

2) якщо особа, яка дарує, перебуває в підпорядкуванні такої особи.

Загальна заборона має винятки –«дозволені» подарунки. До них належать подарунки, які:

– відповідають загальноновизнаним уявленням про гостинність;

– вартість таких подарунків не перевищує один прожитковий мінімум для працездатних осіб, встановлений на день прийняття подарунка, одноразово;

– сукупна вартість таких подарунків, отриманих від однієї особи (групи осіб) протягом року, не перевищує двох прожиткових мінімумів, встановлених для працездатної особи на 1 січня того року, в якому прийнято подарунки.

Стаття 7 Закону України «Про Державний бюджет України на 2020 рік» встановлює такий розмір прожиткового мінімуму на одну працездатну особу: з 1 січня 2020 року – 2102 гривні, з 1 липня – 2197 гривень, з 1 грудня – 2270 гривень. У зв'язку з цим, упродовж 2020 року з одного джерела дозволяється отримувати як прояви гостинності подарунки сукупною вартістю не більше ніж на 4204 гривні.

Законом України «Про запобігання корупції» встановлено випадки, на які не поширюється згадане правило щодо обмеженої вартості подарунків. Це, зокрема, стосується:

1) подарунків, які даруються близькими особами. До близьких осіб Закон України «Про запобігання корупції» відносить: осіб, які спільно проживають, пов'язані спільним побутом і мають взаємні права та обов'язки із особами, стосовно яких існують спеціальні обмеження щодо одержання подарунків (крім осіб, взаємні права та обов'язки яких із суб'єктом не мають характеру сімейних), у тому числі особи, які спільно проживають, але не перебувають у шлюбі, а також незалежно від зазначених умов – чоловік, дружина, батько, мати, вітчим, мачуха, син, дочка, пасинок, падчерка, рідний брат, рідна сестра, дід, баба, прадід, прабаба, внук, внучка, правнук, правнучка, зять, невістка, тесть, теща, свекор, свекруха, усиновлювач чи усиновлений, опікун чи піклувальник, особа, яка перебуває під опікою або піклуванням;

2) подарунків, які одержуються як загальнодоступні знижки на товари, послуги, загальнодоступні виграші, призи, премії, бонуси.

Склад правопорушення є формальним. Такі факультативні ознаки об'єктивної сторони як час, місце, способи та засоби його вчинення на кваліфікацію не впливають.

Суб'єктом правопорушень за ст.172-5 КУпАП є особи, уповноважені на виконання функцій держави або місцевого самоврядування та особи, прирівняні до них.

Із суб'єктивної сторони правопорушення характеризується умисною формою вини.

Порушення вимог фінансового контролю (ст. 172-6 КУпАП)

Несвоєчасне подання без поважних причин декларації особи, уповноваженої на виконання функцій держави або місцевого самоврядування,
-

тягне за собою накладення штрафу від п'ятдесяти до ста неоподатковуваних мінімумів доходів громадян.

Неповідомлення або несвоєчасне повідомлення про відкриття валютного рахунка в установі банку-нерезидента або про суттєві зміни у майновому стані -

тягне за собою накладення штрафу від ста до двохсот неоподатковуваних мінімумів доходів громадян.

Дії, передбачені частиною першою або другою цієї статті, вчинені особою, яку протягом року було піддано адміністративному стягненню за такі ж порушення, -

тягнуть за собою накладення штрафу від ста до трьохсот неоподатковуваних мінімумів доходів громадян з конфіскацією доходу чи винагороди та з позбавленням права обіймати певні посади або займатися певною діяльністю строком на один рік.

Подання завідомо недостовірних відомостей у декларації особи, уповноваженої на виконання функцій держави або місцевого самоврядування,

- тягне за собою накладення штрафу від однієї тисячі до двох тисяч п'ятисот неоподатковуваних мінімумів доходів громадян.

Примітка. Суб'єктами декларування у цій статті є особи, які зазначені у пункті 1, підпунктах "а" та "в" пункту 2 частини першої статті 3 Закону України "Про запобігання корупції", які відповідно до частин першої, другої статті 45 Закону України "Про запобігання корупції" зобов'язані подавати декларацію особи, уповноваженої на виконання функцій держави або місцевого самоврядування.

Відповідальність за цією статтею за подання завідомо недостовірних відомостей у декларації особи, уповноваженої на виконання функцій держави або місцевого самоврядування, стосовно майна або іншого об'єкта декларування, що має вартість, настає у випадку, якщо такі відомості відрізняються від достовірних на суму від 100 до 500 прожиткових мінімумів для працездатних осіб.

Статтею 172-6 КУпАП встановлено відповідальність за порушення вимог фінансового контролю, що полягає у: несвоєчасному поданні без поважних причин декларації особи, уповноваженої на виконання функцій держави або місцевого самоврядування; неповідомленні або несвоєчасному повідомленні про відкриття валютного рахунка в установі банку-нерезидента або про суттєві зміни у майновому стані та поданні завідомо недостовірних відомостей у декларації особи, уповноваженої на виконання функцій держави або місцевого самоврядування.

Об'єктом правопорушення є встановлений порядок декларування доходів осіб, уповноважених на виконання функцій держави або місцевого самоврядування, та осіб, що до них прирівнюються.

Предметом правопорушення є: а) декларація, подана шляхом заповнення на веб-сайті НАЗК б) повідомлення про суттєві зміни у майновому стані, поданого шляхом заповнення відповідної електронної форми на веб-сайті НАЗК; в) повідомлення про відкриття суб'єктом декларування або членом його сім'ї валютного рахунка в установі банку-нерезидента (у вигляді паперового документа (надсилається засобами поштового зв'язку) або сканованої копії чи фотозображення (надсилається через мережу Інтернет з використанням програмних засобів Єдиного державного реєстру декларацій осіб, уповноважених на виконання функцій держави або місцевого самоврядування)).

З *об'єктивної сторони* протиправний намір реалізується у формі дії (несвоєчасне подання декларації; несвоєчасне повідомлення про відкриття валютного рахунку, подання завідомо недостовірних відомостей у декларації) та бездіяльності (неподання декларації; неповідомлення про відкриття валютного рахунку, суттєві зміни у майновому стані).

Для розкриття об'єктивних складових адміністративного правопорушення, передбаченого ч. 1 ст. 172-6 КУпАП, слід зазначити, що диспозиція цієї норми за своїм змістом є бланкетною адміністративно-правовою нормою, тобто нормою, яка лише називає або описує правопорушення, а для повного визначення його ознак відсилає до інших норм. Так, на кваліфікацію даного проступку впливає час його вчинення.

Законом України «Про запобігання корупції» передбачено наступні часові межі подання декларації осіб, уповноважених на виконання функцій держави або місцевого самоврядування.

1. *«Щорічно до 1 квітня»*

Згідно з ч.1 статті 45 Закону України «Про запобігання корупції» особи, зазначені у пункті 1, підпунктах "а" і "в" пункту 2 частини першої статті 3 цього Закону, зобов'язані щорічно до 1 квітня подавати шляхом заповнення на офіційному веб-сайті Національного агентства декларацію особи, уповноваженої на виконання функцій держави або місцевого самоврядування, за минулий рік за формою, що визначається Національним агентством. Форма декларації осіб, уповноважених на виконання функцій держави або місцевого самоврядування, та правила її заповнення регламентовані Рішенням НАЗК від 10.06.2016 № 3. Зокрема, формою, затвердженою рішенням НАЗК передбачено, що така декларація подається у період, коли суб'єкти правопорушення здійснюють діяльність, пов'язану з виконанням функцій держави або місцевого самоврядування, або іншу діяльність, зазначену у підпунктах «а», «в» пункту 2, пункті 5 частини 1 статті 3 Закону України «Про запобігання корупції» – щороку у період з 00 годин 00 хвилин 01 січня до 00 годин 00 хвилин 01 квітня року.

2. *«Протягом десяти календарних днів ... »*

Частиною 3 ст. 45 Закону України «Про запобігання корупції» встановлено:

- особи, зазначені у підпункті "в" пункту 2 частини першої статті 3 цього Закону, подають в установленому цим Законом порядку декларацію особи, уповноваженої на виконання функцій держави або місцевого самоврядування, за минулий рік у разі входження до складу конкурсної або дисциплінарної комісії, утвореної відповідно до законів України "Про державну службу", "Про службу в органах місцевого самоврядування", цього та інших законів України, Громадської ради доброчесності, утвореної відповідно до Закону України "Про судоустрій і статус суддів", - *протягом десяти календарних днів* після входження (включення, залучення, обрання, призначення) до складу відповідної комісії, Громадської ради доброчесності.

3. *«Десятиденний строк»*

Статтею 52 Закону України «Про запобігання корупції» визначено, що:

– у разі відкриття суб'єктом декларування або членом його сім'ї валютного рахунка в установі банку-нерезидента відповідний суб'єкт декларування зобов'язаний у *десятиденний строк* письмово повідомити про це Національне агентство у встановленому ним порядку, із зазначенням номера рахунка і місцезнаходження банку-нерезидента;

- у разі суттєвої зміни у майновому стані суб'єкта декларування, а саме отримання доходу, придбання майна або здійснення видатку на суму, яка перевищує 50 прожиткових мінімумів, встановлених для працездатних осіб на 1 січня відповідного року, зазначений суб'єкт у *десятиденний строк* з моменту отримання доходу, придбання майна або здійснення видатку зобов'язаний повідомити про це Національне агентство. Зазначена інформація вноситься до Єдиного державного реєстру декларацій осіб, уповноважених на виконання функцій держави або місцевого самоврядування, та оприлюднюється на офіційному веб-сайті Національного агентства.

Положення частини четвертої цієї статті застосовуються до суб'єктів декларування, які є службовими особами, які займають відповідальне та особливо відповідальне становище, а також суб'єктів декларування, які займають посади, пов'язані з високим рівнем корупційних ризиків, відповідно до статті 51³ цього Закону.

4. Термін не визначений

Вищий спеціалізований суд України з розгляду цивільних і кримінальних справ зазначає, що у випадках, передбачених частиною 2 статті 45 Закону України «Про запобігання корупції», тобто в разі припинення здійснення діяльності, пов'язаної з виконанням функцій держави або місцевого самоврядування, та діяльності до неї прирівняної цей термін не визначено взагалі. Відсутність законодавчо визначеного терміну подання декларації в разі припинення діяльності унеможливорює безумовну констатацію несвоечасності такого подання.

Разом з тим, НАЗК визначає, що якщо припинення зазначених функцій відбулося з ініціативи роботодавця, декларація подається *не пізніше двадцяти робочих днів* з дня, коли суб'єкт декларування дізнався чи повинен був дізнатися про таке припинення (п.п. 2 п. 2 Форми декларації осіб, уповноважених на виконання функцій держави або місцевого самоврядування).

Слід зазначити, що системний аналіз вжитого абзацом 1 частини 2 статті 45 Закону України «Про запобігання корупції» формулювання «припиняє діяльність» дає підстави констатувати, що термін «припинення» за загальним правилом (ст. 36 КЗпП України) співвідноситься із терміном «звільнення» як ціле і частина, охоплюючи останнє. Це саме впливає з аналізу норм інших спеціальних нормативно-правових актів, зокрема з положень Закону України «Про державну службу» (ст. 83), Закону України «Про статус народного депутата України» (ст. 4) тощо. Разом з тим із цього правила є винятки. Так, Закон України «Про судоустрій і статус суддів» розрізняє терміни «звільнення» (статті 112-118) та «припинення» (статті 119-125), а отже, розмежовує їх, передбачаючи різні підстави для настання таких юридичних фактів. Наведені положення цього Закону повністю кореспондують зі ст. 126 Конституції

України, яка також розмежовує ці поняття. Аналогічний підхід використано законодавцем щодо припинення повноважень судді Конституційного Суду України та його звільнення (ст. 149-1 Конституції України).

Крім того, слід зауважити, що виключною підставою для припинення трудових відносин судді з відповідним судом, згідно зі ст. 125 Закону України «Про судоустрій і статус суддів», є саме припинення повноважень судді (статті 119-125). Звільнення ж судді з підстав, визначених ч. 6 ст. 126 Конституції України, ст. 112 Закону України «Про судоустрій і статус суддів», не є підставою для припинення трудових відносин в аспекті зазначених вище норм Конституції України та спеціального закону.

Іншими словами, беручи до уваги положення ст. 7 КУпАП, згідно з якою «застосування уповноваженими на те органами і посадовими особами заходів адміністративного впливу провадиться в межах їх компетенції, у точній відповідності з законом», тобто яка передбачає чітке виконання передбачених законом норм, а отже, забороняє притягнення особи до адміністративної відповідальності за аналогією, тобто унеможливорює застосування по аналогії норм, що закріплюють склад правопорушень, з огляду на проведений вище аналіз, судді, які звільняються з підстав, визначених ч. 6 ст. 126 Конституції України, не можуть бути суб'єктом адміністративного правопорушення, передбаченого ч. 1 ст. 172-6 КУпАП. Наведене стосується й інших правопорушень, передбачених ст. 172-6 КУпАП, у тому числі неповідомлення або несвоєчасного повідомлення про суттєві зміни в майновому стані (ч. 2 цієї статті), наприклад, внаслідок отримання суддею вихідної допомоги у зв'язку з відставкою до досягнення ним шістдесяти п'яти років, адже суб'єкт їх вчинення однаковий.

Конструктивною ознакою цього правопорушення, передбаченого частиною 1 статті 172-6 КУпАП є також несвоєчасне подання декларації без поважних на те причин. Тобто за наявності останніх відповідальність виключається. Під поважними причинами слід розуміти неможливість особи подати вчасно декларацію у зв'язку з хворобою, перебуванням особи на лікуванні, внаслідок стихійного лиха (повені, пожежі, землетрусу), технічних збоїв офіційного веб-сайту НАЗК, витребуванням відомостей, необхідних для внесення в декларацію, перебуванням (триманням) під вартою тощо.

Особливу увагу необхідно звернути на те, що відповідна конструктивна ознака як відсутність «поважних на те причин» не передбачена для неповідомлення або несвоєчасного повідомлення про відкриття валютного рахунка в установі банку-нерезидента або про суттєві зміни у майновому стані.

Відповідальність за цією статтею за подання завідомо недостовірних відомостей у декларації особи, уповноваженої на виконання функцій держави або місцевого самоврядування, стосовно майна або іншого об'єкта декларування, що має вартість, настає у випадку, якщо такі відомості відрізняються від достовірних на суму від 100 до 250 прожиткових мінімумів для працездатних осіб.

Розмір прожиткового мінімуму на одну працездатну особу з 1 січня 2023 року - 2684 гривні.

Суб'єктом правопорушення за ст.172-7 КУпАП є особи, які відповідно до частин першої та другої статті 45 Закону України «Про запобігання корупції» зобов'язані подавати декларацію особи, уповноваженої на виконання функцій держави або місцевого самоврядування.

Суб'єктивна сторона правопорушення характеризується наявністю вини як у формі умислу, так і необережності.

Виключно умисно може бути вчинено «подання завідомо недостовірних відомостей у декларації особи, уповноваженої на виконання функцій держави або місцевого самоврядування» (ч. 4 ст. 172-6 КУпАП).

Разом з тим не можемо підтримати твердження, що «суб'єктивна сторона правопорушення характеризується наявністю вини у формі прямого чи непрямого умислу; вчинення цього діяння через необережність виключає притягнення особи до адміністративної відповідальності».

Необережність як форма вини порушення вимог фінансового контролю, характерною є для несвоєчасного подання декларації особи, уповноваженої на виконання функцій держави або місцевого самоврядування, а також неповідомлення або несвоєчасне повідомлення про відкриття валютного рахунка в установі банку-нерезидента або про суттєві зміни у майновому стані. Наприклад, суб'єкт правопорушення може забути або не знати про необхідність подання повідомлення чи декларації (при цьому ст. 68 Конституції України передбачено один із принципів відповідальності, що незнання законів не звільняє від юридичної відповідальності), помилитися при підрахунках чи запам'ятовуванні конкретного строку подання декларації або повідомлення тощо.

Порушення вимог щодо запобігання та врегулювання конфлікту інтересів (ст. 172-7 КУпАП)

Неповідомлення особою у встановлених законом випадках та порядку про наявність у неї реального конфлікту інтересів -

тягне за собою накладення штрафу від ста до двохсот неоподатковуваних мінімумів доходів громадян.

Вчинення дій чи прийняття рішень в умовах реального конфлікту інтересів -

тягнуть за собою накладення штрафу від двохсот до чотирьохсот неоподатковуваних мінімумів доходів громадян.

Дії, передбачені частиною першою або другою, вчинені особою, яку протягом року було піддано адміністративному стягненню за такі ж порушення, -

тягнуть за собою накладення штрафу від чотирьохсот до восьми сот неоподатковуваних мінімумів доходів громадян з позбавленням права обіймати певні посади або займатися певною діяльністю строком на один рік.

Примітка.

1. Суб'єктом правопорушень у цій статті є особи, зазначені у пунктах 1, 2 частини першої статті 3 Закону України "Про запобігання корупції".

2. У цій статті під реальним конфліктом інтересів слід розуміти суперечність між приватним інтересом особи та її службовими чи представницькими повноваженнями, що впливає на об'єктивність або неупередженість прийняття рішень, або на вчинення чи невчинення дій під час виконання вказаних повноважень.

Об'єктом правопорушення є суспільні відносини у сфері державного управління щодо порушення вимог повідомлення про наявність конфлікту інтересів та вчинення дій (прийняття рішення) в умовах реального конфлікту інтересів особою, на яку поширюються вимоги щодо запобігання та врегулювання конфлікту інтересів.

Об'єктивна сторона правопорушення полягає у:

бездіяльності – щодо неповідомлення про наявність неї реального конфлікту інтересів, а саме згідно ст. 28 Закону України «Про запобігання корупції» наступного робочого дня, коли особа дізналася або повинна була дізнатися про наявність у неї конфлікту інтересів (частина 1).

активній діяльності – у разі прийняття рішень чи вчинення дій в умовах реального конфлікту інтересів. При цьому такі дії чи прийняті рішення мають безпосередньо впливати з повноважень службової особи. Більше того, дії чи рішення особи, у якої наявний конфлікт інтересів можуть мати цілком законний та обґрунтований характер виходячи з її службових (посадових) обов'язків. Проте незалежно від цього у разі вчинення цілком законних дій чи прийняття цілком законного рішення буде мати місце склад адміністративного правопорушення, передбаченого ст. 172-7 КУпАП.

В свою чергу під рішенням необхідно розуміти розумову діяльність із визначення майбутнього стану певного об'єкту або справи; результат такої дії; офіційний документ, в якому зафіксовано такий результат; результат вибору з кількох альтернатив, який фіксується письмово чи усно.

Нагадаємо, що реальний конфлікт інтересів – це суперечність між приватним інтересом особи та її службовими чи представницькими повноваженнями, що впливає на об'єктивність або неупередженість прийняття рішень, або на вчинення чи невчинення дій під час виконання зазначених повноважень. Питання стосовно встановлення наявності у особи, яка виконує функції держави або місцевого самоврядування та прирівняних до них осіб, конфлікту інтересів та порядку повідомлення про його наявність нами детально розглянуто.

Окремої уваги заслуговує той факт, що неповідомлення про наявність потенційного конфлікту інтересів не тягне за собою адміністративної відповідальності, не дивлячись на те, що такі дії віднесені до обов'язків осіб, які наділені службовими чи представницькими повноваженнями, а також прирівняних до них осіб. Як уявляється, відповідальність за порушення приписів Закону України «Про запобігання корупції» у тому числі щодо неповідомлення особою про наявність у неї потенційного конфлікту інтересів може становити склад дисциплінарного проступку.

Суб'єктом правопорушень за ст.172-7 КУпАП є особи, зазначені у пунктах 1, 2 частини першої статті 3 Закону України «Про запобігання корупції». Тобто

у розумінні Закону України «Про запобігання корупції» «суб'єкти, на яких поширюється дія цього закону», зокрема особи, уповноважені на виконання функцій держави або місцевого самоврядування та особи, прирівняні до них.

Суб'єктивна сторона правопорушення може бути вчинено як умисно, так і з необережності.

Необережність, як форма вини даного правопорушення, характерною є для тих випадків, коли суб'єкт правопорушення не оцінив наявності конфлікту інтересів та відповідно не передбачав можливості настання шкідливих наслідків, хоча Закон України «Про запобігання корупції» передбачає обов'язок щодо необхідності визначення наявності конфлікту інтересів та відповідно необхідності передбачення настання наслідків вчинення правопорушення.

Незаконне використання інформації, що стала відома особі у зв'язку з виконанням службових або інших визначених законом повноважень (ст. 172-8 КУпАП)

Незаконне розголошення або використання в інший спосіб особою у своїх інтересах інформації, яка стала їй відома у зв'язку з виконанням службових або інших визначених законом повноважень, -

тягне за собою накладення штрафу від ста до ста п'ятдесяти неоподатковуваних мінімумів доходів громадян.

Незаконне розголошення або використання в інший спосіб особою у своїх інтересах чи в інтересах іншої фізичної або юридичної особи інформації про викривача, його близьких осіб чи інформації, що може ідентифікувати особу викривача, його близьких осіб, яка стала їй (їм) відома у зв'язку з виконанням службових або інших визначених законом повноважень, -

тягне за собою накладення штрафу від однієї тисячі до двох тисяч п'ятисот неоподатковуваних мінімумів доходів громадян з позбавленням права обіймати певні посади або займатися певною діяльністю строком на один рік.

Примітка. Суб'єктом правопорушень у частині першій цієї статті є особи, зазначені у пункті 1 та підпункті "в" пункту 2 частини першої статті 3 Закону України "Про запобігання корупції", а також особи, зазначені в частині другій статті 17 Закону України "Про запобігання впливу корупційних правопорушень на результати офіційних спортивних змагань".

Викривачем визнається особа, зазначена у статті 1 Закону України "Про запобігання корупції".

Статтею 172-8 КУпАП встановлено відповідальність за незаконне розголошення або використання в інший спосіб особою у своїх інтересах інформації, яка стала їй відома у зв'язку з виконанням службових або інших визначених законом повноважень.

Об'єктом правопорушення є суспільні відносини у сфері державного управління та у сфері запобігання корупції.

Предметом правопорушення є інформація, яка стала відома посадовій особі у зв'язку з виконанням нею службових або інших визначених законом повноважень.

Згідно зі ст. 1 Закону України «Про інформацію» інформацією є будь-які відомості та/або дані, які можуть бути збережені на матеріальних носіях або відображені в електронному вигляді.

Згідно ст. 20 Закону України «Про інформацію» за порядком доступу інформація поділяється на відкриту інформацію та інформацію з обмеженим доступом. Відкритою є будь-яка інформація, крім тієї, що віднесена законом до інформації з обмеженим доступом.

При цьому саме інформація з обмеженим доступом є *предметом описуваного правопорушення*, адже відкрита інформація має режим загального доступу, а значить вона може бути використана будь-якою особою, що виключає «спеціальні» можливості особи, які вона може використати завдяки службовій діяльності.

Інформацією з обмеженим доступом є: конфіденційна інформація; таємна інформація; службова інформація.

Частиною 2 статті 6 Закону України «Про доступ до публічної інформації» визначені сукупність вимог, дотримання яких здійснюється при обмеженні доступу до інформації:

1) виключно в інтересах національної безпеки, територіальної цілісності або громадського порядку з метою запобігання заворушенням чи злочинам, для охорони здоров'я населення, для захисту репутації або прав інших людей, для запобігання розголошенню інформації, одержаної конфіденційно, або для підтримання авторитету і неупередженості правосуддя;

2) розголошення інформації може завдати істотної шкоди цим інтересам;

3) шкода від оприлюднення такої інформації переважає суспільний інтерес в її отриманні.

Конфіденційною є інформація про фізичну особу, а також інформація, доступ до якої обмежено фізичною або юридичною особою, крім суб'єктів владних повноважень. Конфіденційна інформація може поширюватися за бажанням (згодою) відповідної особи у визначеному нею порядку відповідно до передбачених нею умов, а також в інших випадках, визначених законом.

Розпорядники конфіденційної інформації, можуть поширювати її лише за згодою осіб, які обмежили доступ до інформації, а за відсутності такої згоди – лише в інтересах національної безпеки, економічного добробуту та прав людини (ч. 2 ст. 7 Закону України «Про доступ до публічної інформації»).

Таємною інформацією визнається інформація, доступ до якої обмежується відповідно до сукупності вимог згідно частини 2 статті 6 Закону України «Про доступ до публічної інформації», розголошення якої може завдати шкоди особі, суспільству і державі. До таємної необхідно віднести інформацію, яка містить державну, професійну, банківську таємницю, таємницю досудового розслідування та іншу передбачену законом таємницю.

Відповідно до сукупності вимог частини 2 статті 6 Закону України «Про доступ до публічної інформації» до службової може належати така інформація:

1) що міститься в документах суб'єктів владних повноважень, які становлять внутрішню службову кореспонденцію, доповідні записки, рекомендації, якщо вони пов'язані з розробкою напряму діяльності установи або здійсненням контрольних, наглядових функцій органами державної влади, процесом прийняття рішень і передують публічному обговоренню та/або прийняттю рішень;

2) зібрана в процесі оперативно-розшукової, контррозвідувальної діяльності, у сфері оборони країни, яку не віднесено до державної таємниці.

Документам, що містять інформацію, яка становить службову інформацію, присвоюється гриф «для службового користування»

Перелік відомостей, що становлять службову інформацію, складається органами державної влади, органами місцевого самоврядування, іншими суб'єктами владних повноважень, у тому числі на виконання делегованих повноважень, не може бути обмеженим у доступі. Так, перелік відомостей, що становлять службову інформацію та можуть міститися в документах органів прокуратури України затверджені наказом Генеральної прокуратури від 15 листопада 2017 р. № 325, перелік відомостей, що становлять службову інформацію у Міністерстві юстиції України – наказом Мін'юсту України від 14 квітня № 1277/5; перелік відомостей, що становлять службову інформації в системі Міністерства внутрішніх справ України – наказом МВС України від 26 грудня 2016 р. № 1351 тощо.

Об'єктивна сторона правопорушення може виражатися у таких формах: незаконне розголошення інформації; незаконне використання інформації в інший спосіб.

Законом України «Про запобігання корупції» одне із правил етичної поведінки присвячено питанням нерозголошення інформації, а саме: «Особи, зазначені у пункті 1, підпункті «а» пункту 2 частини першої статті 3 цього Закону, не розголошують і не використовують в інший спосіб конфіденційну та іншу інформацію з обмеженим доступом, що стала їм відома у зв'язку з виконанням своїх службових повноважень та професійних обов'язків, крім випадків, встановлених законом» (стаття 43).

Необхідно відзначити, що диспозиція статті 172-8 КУпАП не поширюється на порушення обмежень після припинення діяльності, пов'язаної з виконанням функцій держави або місцевого самоврядування, які передбачені статтею 26 Закону України «Про запобігання корупції». Такий висновок, випливає зі змісту примітки до ст. 172-8 КУпАП, якою передбачено перелік суб'єктів відповідальності за дане правопорушення.

Суб'єкт правопорушення є спеціальним.

Суб'єктом правопорушення, передбаченого ст. 172-8 КУпАП можуть бути:

- особи, зазначені у пункті 1 та підпункті "в" пункту 2 частини першої статті 3 Закону України "Про запобігання корупції";
- особи, зазначені в частині другій статті 17 Закону України "Про запобігання впливу корупційних правопорушень на результати офіційних спортивних змагань".

Необхідно відзначити, що суб'єктний склад вчинення даного правопорушення не співпадає з суб'єктами, на яких поширюється дія етичних правил щодо нерозголошення інформації згідно ст. 43 Закону України «Про запобігання корупції».

У результаті особи, на яких поширюються вимоги щодо нерозголошення інформації згідно Закону України «Про запобігання корупції», проте не підлягають відповідальності згідно ст. 172-8, підлягають дисциплінарній та/або цивільно-правовій відповідальності. Таким є посадові особи юридичних осіб публічного права, не віднесені до осіб, уповноважених на виконання функцій держави або місцевого самоврядування, а також особи, які входять до складу наглядової ради державного банку, державного підприємства або державної організації, що має на меті одержання прибутку.

Суб'єктивна сторона правопорушення характеризується наявністю вини у формі умислу. Характерною є наявність мети – використання інформації у своїх інтересах. Такий інтерес може мати як матеріальний, так і нематеріальний характер.

Адміністративне правопорушення, пов'язане з корупцією, передбачене ст. 172-8 КУпАП потребує розмежування з деякими схожими деліктами, серед яких:

1) використання, розголошення комерційної таємниці а також конфіденційної інформації (ч. 3 статті 164-3 КУАП).

Відмінність між описуваними правопорушеннями можна простежити:

– за метою:

стаття 164-3 КУАП – заподіяння шкоди діловій репутації або майну іншого підприємця;

стаття 172-8 КУАП – використання особою інформації, що стала їй відома у зв'язку із виконанням службових повноважень у своїх інтересах;

– за суб'єктом: за статтею 164-3 КУАП суб'єктом правопорушення є посадові особи підприємств, установ та організацій усіх форм власності, громадяни, які займаються підприємницькою діяльністю без створення юридичної особи, громадяни, що не є підприємцями.

2) використання відомостей, що становлять комерційну або банківську таємницю (стаття 231 КК України); розголошення комерційної або банківської таємниці (стаття 232 КК України).

Відмінність можна простежити:

– за предметом правопорушення: згідно КК України предметом злочину є інформація, що становлять:

комерційну таємницю (відомості, пов'язані із виробництвом, технологією, управлінням, фінансовою та іншою діяльністю суб'єкта господарювання, що не є державною таємницею, розголошення яких може завдати шкоди його інтересам);

банківську таємницю (інформація щодо діяльності та фінансового стану особи, яка відома банку у процесі обслуговування особи та взаємовідносин з нею чи третіми особами при наданні послуг банку і розголошення якої може завдати матеріальної чи моральної шкоди особі);

– за видом складу правопорушення: для наявності об'єктивної сторони злочинів згідно статей 231, 232 КК України мають настати наслідки (істотна шкода суб'єкту господарської діяльності).

Порушення встановлених законом обмежень після припинення повноважень члена Національної комісії, що здійснює державне регулювання у сферах енергетики та комунальних послуг (ст. 172⁸⁻¹КУпАП)

Порушення встановлених законом обмежень протягом року з дня припинення повноважень члена Національної комісії, що здійснює державне регулювання у сферах енергетики та комунальних послуг, щодо укладення трудових договорів (контрактів) або вчинення правочинів у сфері підприємницької діяльності з суб'єктом господарювання, що провадить діяльність у сферах енергетики та/або комунальних послуг, діяльність якого ліцензується Національною комісією, що здійснює державне регулювання у сферах енергетики та комунальних послуг, -

тягне за собою накладення штрафу від п'ятисот до тисячі неоподатковуваних мінімумів доходів громадян.

(Студенти самостійно здійснюють характеристику даного складу)

Невжиття заходів щодо протидії корупції (ст. 172-9 КУпАП)

Невжиття передбачених законом заходів посадовою чи службовою особою органу державної влади, посадовою особою місцевого самоврядування, юридичної особи, їх структурних підрозділів у разі виявлення корупційного правопорушення -

тягне за собою накладення штрафу від ста двадцяти п'яти до двохсот п'ятдесяти неоподатковуваних мінімумів доходів громадян.

Та сама дія, вчинена повторно протягом року після застосування заходів адміністративного стягнення, -

тягне за собою накладення штрафу від двохсот п'ятдесяти до чотирьохсот неоподатковуваних мінімумів доходів громадян.

Примітка. Суб'єктом правопорушень у цій статті є також особи, зазначені в частині третій статті 17 Закону України "Про запобігання впливу корупційних правопорушень на результати офіційних спортивних змагань".

Статтею 172-9 КУпАП передбачено відповідальність за невиконання передбачених законом заходів у разі виявлення корупційного правопорушення.

Об'єктом правопорушення виступають суспільні відносини, у сфері державного управління, а також у сфері запобігання та протидії корупції пов'язані із здійсненням уповноваженими на те законом суб'єктами заходів щодо запобігання та протидії корупції.

Об'єктивна сторона правопорушення виражається у невиконанні передбачених законом заходів у разі виявлення корупційного правопорушення. Вона характеризується бездіяльністю суб'єкта проступку щодо обов'язку для виконання передбачених законом заходів у разі виявлення корупційного

правопорушення. Склад правопорушення є формальним, тобто диспозицією не передбачено настання шкідливих наслідків у якості обов'язкового елемента об'єктивної сторони проступку.

Законодавством встановлено низку заходів, яких мають вжити особи, на яких поширюється дія Закону України «Про запобігання корупції». Для прикладу приведемо деякі з них.

Відповідно до частини 7 статті 53 Закону України «Про запобігання корупції» посадові і службові особи державних органів, органів влади АРК, посадові особи органів місцевого самоврядування, юридичних осіб публічного права, їх структурних підрозділів у разі виявлення корупційного або пов'язаного з корупцією правопорушення чи одержання інформації про вчинення такого правопорушення працівниками відповідних державних органів, органів влади АРК, органів місцевого самоврядування, юридичних осіб публічного права, їх структурних підрозділів зобов'язані у межах своїх повноважень ужити заходів щодо припинення такого правопорушення та негайно письмово повідомити про його вчинення спеціально уповноважений суб'єкт у сфері протидії корупції.

Статтею 24 Закону України «Про запобігання корупції» визначено конкретні заходи, яких мають вживати особи у разі надходження до них пропозиції щодо неправомірної вигоди.

Згідно з частиною 3 статті 17 Закону України «Про запобігання впливу корупційних правопорушень на результати офіційних спортивних змагань» бездіяльність суб'єктів відповідальності за порушення законодавства про запобігання корупційному впливу на результати офіційних спортивних змагань полягає у невжитті заходів щодо запобігання корупційним правопорушенням, не забезпеченні належного контролю за дотриманням законодавства в цій сфері або не застосування санкцій до суб'єктів відповідальності тощо.

Звертаємо увагу, що не вжиття заходів у зв'язку з виявленням правопорушення, пов'язаного з корупцією, не тягне за собою відповідальності згідно описуваної статті. Наприклад, невжиття передбачених Законом України «Про запобігання корупції» заходів керівником у зв'язку із виникненням у підлеглої особи конфлікту інтересів не буде становити склад адміністративного правопорушення за ст. 172-9 КУпАП, адже наявність в особи конфлікту інтересів не є корупційним правопорушенням. Не буде нести адміністративної відповідальності посадова чи службова особа, яка не повідомила про факт отримання з порушенням обмежень подарунку особою, уповноваженою на виконання функцій держави, адже порушення обмежень щодо одержання подарунків є правопорушенням, пов'язаним з корупцією.

У описаних прикладах, особи, які порушили вимоги Закону України «Про запобігання корупції» будуть підлягати дисциплінарній відповідальності.

Маємо відзначити, що у правозастосовчій практиці зустрічаються випадки не зовсім вірного трактування положень статті 172-9 КУпАП.

Суб'єкт правопорушення є спеціальним.

Суб'єктом правопорушення, передбаченого ст. 172-8 КУпАП, можуть бути:

1) посадова чи службова особа органу державної влади, його структурного підрозділу;

2) посадова особа місцевого самоврядування, його структурного підрозділу;

3) посадова особа юридичної особи, її структурного підрозділу, яка не зазначена у пункті 1 частини 1 статті 3 Закону України «Про запобігання корупції»;

4) посадові і службові особи спортивних організацій та органів, які забезпечують протидію корупційним правопорушенням, що впливають на результати офіційних спортивних змагань.

Поняття «орган державної влади» розкривають положення абзацу 5 частини 1 статті 1 Закону України «Про запобігання корупції» як тотожне терміну «державний орган», в тому числі колегіальний державний орган, інший суб'єкт публічного права, незалежно від наявності статусу юридичної особи, якому згідно із законодавством надані повноваження здійснювати від імені держави владні управлінські функції, юрисдикція якого поширюється на всю територію України або на окрему адміністративно-територіальну одиницю.

Усі інші категорії, які характеризують суб'єктів правопорушення за ст. 172-9 КУпАП нами детально описано у межах підгруп осіб, на яких поширюється дія Закону України «Про запобігання корупції» – суб'єктів відповідальності за корупційні та пов'язані з корупцією правопорушень, а саме: держані службовці як представники «державної служби» у теоретичному розумінні; посадові особи юридичних осіб публічного права; посадові особи місцевого самоврядування; службові особи юридичних осіб приватного права.

Посилаючись на положення статей 1, 9, 17 Закону України «Про запобігання впливу корупційних правопорушень на результати офіційних спортивних змагань» до спортивних організацій та органів, які забезпечують протидію корупційним правопорушенням, що впливають на результати офіційних спортивних змагань:

1) спеціально уповноважені суб'єкти у сфері протидії корупції, визначені Законом України «Про запобігання корупції», які здійснюють заходи щодо запобігання корупції в межах своєї компетенції;

2) центральні органи виконавчої влади, що забезпечують формування і реалізують державну політику у сфері фізичної культури і спорту, їхні керівники;

3) спортивні федерації, Національний олімпійський комітет України, Спортивний комітет України, інші спортивні організації, їхні підрозділи, до компетенції яких належить організація та забезпечення проведення офіційних спортивних змагань і визначення результатів цих змагань, проведення відповідних перевірок і прийняття рішень за їх наслідками;

4) керівники юридичних осіб, які організовують і сприяють спортивним змаганням, керівники міжнародної спортивної організації, інших компетентних спортивних організацій, що визнають змагання.

Суб'єктивна сторона правопорушення характеризується наявністю вини у формі умислу.

Порушення заборони розміщення ставок на спорт, пов'язаних з маніпулюванням офіційним спортивним змаганням (ст. 172-9-1 КУпАП)

Порушення заборони розміщення ставок на спорт заінтересованими сторонами офіційного спортивного змагання, в якому вони беруть участь, з одержанням за це неправомірної вигоди в розмірі, що не перевищує двадцяти прожиткових мінімумів для працездатних осіб, -

тягне за собою накладення штрафу від двохсот до п'ятисот неоподатковуваних мінімумів доходів громадян з конфіскацією грошей, одержаних внаслідок адміністративного правопорушення.

Та сама дія, вчинена особою, яку протягом року було піддано адміністративному стягненню за порушення, передбачене частиною першою цієї статті, -

тягне за собою накладення штрафу від п'ятисот до тисячі неоподатковуваних мінімумів доходів громадян з конфіскацією грошей, одержаних внаслідок адміністративного правопорушення, з позбавленням права обіймати певні посади або займатися певною діяльністю строком на один рік.

Примітка. Суб'єктом правопорушень у цій статті є особи, зазначені в частині другій статті 17 Закону України "Про запобігання впливу корупційних правопорушень на результати офіційних спортивних змагань".

Об'єктом правопорушення виступають суспільні відносини в сфері організації та проведення офіційних спортивних змагань та правил розміщення ставок на спорт.

З листопада 2015 р. було прийнято Закон України «Про запобігання впливу корупційних правопорушень на результати офіційних спортивних змагань», який спрямований на запобігання впливу на результати офіційних спортивних змагань корупційних правопорушень та порушень, пов'язаних з корупцією у сфері спорту, визначає засади, особливості суб'єктів і заходів запобігання та виявлення зазначених порушень і усунення їх наслідків, а також відповідальність за них.

Офіційне спортивне змагання – це спортивне змагання, передбачене Єдиним календарним планом фізкультурно-оздоровчих та спортивних заходів України, що проводиться уповноваженим організатором спортивних змагань з метою визначення переможців згідно з правилами спортивних змагань для відповідного виду спорту, визнаного в Україні, та положенням (регламентом) про це змагання.

Ставками на спорт є будь-яке парі із залученням грошових ставок в очікуванні виграшу у грошовому вираженні з урахуванням майбутнього і невизначеного перебігу подій, пов'язаних з офіційним спортивним змаганням та його результатами.

Предметом правопорушення є неправомірна вигода, в розмірі, що не перевищує двадцяти прожиткових мінімумів для працездатних осіб. Закон України «Про запобігання корупції» неправомірну вигоду визначає як грошові кошти або інше майно, переваги, пільги, послуги, нематеріальні активи, будь-які

інші вигоди нематеріального чи негрошового характеру, які обіцяють, пропонують, надають або одержують без законних на те підстав. Екстраполювання змісту поняття «ставки на спорт» по відношенню до категорії «неправомірна вигода» дає підстави зробити висновок, що предметом коментованого правопорушення є виграш у грошовому вираженні у розмірі, що не перевищує двадцяти прожиткових мінімумів для працездатних осіб, який одержано у результаті парі із залученням грошових ставок на спорт без законних на те підстав (порушуючи передбачені законом заборони розміщення ставок на спорт).

Об'єктивна сторона правопорушення полягає у порушенні заборони розміщення ставок на спорт, яка передбачена частиною 4 статті 8 Закону України «Про запобігання впливу корупційних правопорушень на результати офіційних спортивних змагань», а саме: «Спортсменам, особам допоміжного спортивного персоналу, які беруть участь у спортивному змаганні, посадовим особам у сфері спорту забороняється розміщувати ставки на спорт щодо результатів офіційного спортивного змагання, в якому вони або їхня команда беруть участь».

З прийняттям 15 травня 2009 року Закону України «Про заборону грального бізнесу» в Україні заборонено гральний бізнес та участь в азартних іграх. При цьому поняття грального бізнесу охоплює у тому числі діяльність, пов'язану з організацією, проведенням та наданням можливості доступу до азартних ігор у букмекерських конторах. Разом з тим до переліку неазартних ігор законом віднесено організацію та проведення лотерей.

Відповідно до положень чинного законодавства лише державна лотерея є формою укладення парі із залученням грошових ставок на спорт. Згідно Закону України «Про державні лотереї в Україні» лотерея є масовою грою, незалежно від її назви, умовами проведення якої передбачається розіграш призового (виграшного) фонду між її гравцями і перемога в якій має випадковий характер, територія проведення (розповсюдження) якої поширюється за межі однієї будівлі (споруди), незалежно від способу прийняття грошей за участь у такій грі. Зокрема, окремим видом лотереї є лотерея тото, тобто лотерея, переможці в якій визначаються залежно від вгадування результатів випадкових подій у різних видах професійних та (чи) аматорських змагань, що включені до опублікованої програми тиражу лотереї (абзац 9 пункту 1.2 розділу 1 Ліцензійних умов провадження господарської діяльності з випуску та проведення лотерей, затверджених наказом Державного комітету України з питань регуляторної політики та підприємництва і Міністерства фінансів України від 12 грудня 2002 р. № 128/1037).

З викладеного випливає, що об'єктивна сторона даного правопорушення знаходить свій прояв у діях, що полягають у розміщенні ставки з метою прийняття участі у розігруванні призів згідно з умовами проведення тото лотереї (оплаті участі у розігравші тото лотереї чи її окремого тиражу).

Суб'єктом правопорушень у цій статті є особи, зазначені в частині 2 статті 17 Закону України «Про запобігання впливу корупційних правопорушень на результати офіційних спортивних змагань».

Аналіз положень частини другої статті 17 Закону України «Про запобігання впливу корупційних правопорушень на результати офіційних спортивних змагань» до суб'єктів коментовано правопорушення дає підстави віднести спортсменів, осіб допоміжного спортивного персоналу, які беруть участь у спортивному змаганні, посадових осіб у сфері спорту, в якому вони або їхня команда беруть участь.

Спортсмен – фізична особа, яка систематично займається певним видом (видами) спорту, визнаним в Україні, та бере участь у спортивних заходах;

Допоміжний спортивний персонал – будь-який тренер, наставник, менеджер, агент, працівник команди, офіційна особа команди, медичний та інший персонал, що обслуговує або лікує спортсменів, які беруть участь або готуються до спортивних змагань;

Посадова особа у сфері спорту – власник, акціонер, керівник чи працівник юридичної особи, яка організовує і сприяє спортивним змаганням, а також особи, уповноважені на проведення офіційного спортивного змагання; керівники і працівники міжнародної спортивної організації, інших компетентних спортивних організацій, що визнають змагання;

З суб'єктивної сторони вчинення описуваного адміністративного правопорушення характеризується умисною формою вини. Це означає, що особа усвідомлює протиправний характер свого діяння, передбачає його наслідки, бажає або свідомо допускає настання цих наслідків.

Порушення законодавства у сфері оцінки впливу на довкілля (стаття 172-9-2 КУпАП)

Порушення встановленої законодавством процедури та строків здійснення оцінки впливу на довкілля, втручання у підготовку та надання висновку з оцінки впливу на довкілля чи рішення про врахування результатів оцінки трансграничного впливу на довкілля, відмова уповноваженим законом територіальним органом, уповноваженим законом центральним органом виконавчої влади у видачі висновку з оцінки впливу на довкілля з підстав, не встановлених законом, -

тягнуть за собою накладення штрафу на посадових осіб від двохсот до чотирьохсот неоподатковуваних мінімумів доходів громадян.

Ті самі дії, вчинені особою, яку протягом року було піддано адміністративному стягненню за порушення, передбачене частиною першою цієї статті, -

тягнуть за собою накладення штрафу на посадових осіб від чотирьохсот до шестисот неоподатковуваних мінімумів доходів громадян з позбавленням права обіймати певні посади або займатися певною діяльністю строком на один рік.

Примітка. Суб'єктом правопорушень у цій статті є особи, зазначені у пункті 1, підпунктах "а", "б" пункту 2 частини першої статті 3 Закону України "Про запобігання корупції".

Статтею 172-9-2 КУпАП передбачено відповідальність за порушення встановленої законодавством процедури оцінки впливу на довкілля.

Об'єктом правопорушення виступають суспільні відносини у сфері державного управління в галузі охорони довкілля та забезпечення екологічної безпеки.

Екологічна безпека – це такий стан навколишнього природного середовища, при якому забезпечується попередження погіршення екологічної обстановки та виникнення небезпеки для здоров'я людей. Вона гарантується усім без виключення громадянам України та досягається шляхом здійснення комплексних заходів різного характеру (політичного, економічного, технічного, організаційного, державно-правового тощо).

Термін «довкілля» є синонімом поняття «навколишнє середовище», вживання якого, на відміну від першого, є більш характерним для національного та міжнародного законодавства. Навколишнє середовище означає будь-які та всі живі організми (у тому числі людей) та охоплює екологічні системи, частиною яких вони є, а також повітря, воду та землю, а якщо йдеться про людей, то їхню власність. Близьким за своїм сутнісним визначенням є і інше поняття «навколишнє природне середовище», яке об'єднує усю сукупність використовуваних і не використовуваних кліматичних, земельних, водних ресурсів, надр, атмосферного і навколоземного космічного простору, об'єктів рослинного і тваринного світу, взаємопов'язаних між собою і утворюють природні екологічні комплекси або системи. Таким чином, об'єктом протиправного посягання в контексті даної статті, є екологічна обстановка та система яка об'єднує як живі так і неживі організми, в тому числі повітря, воду, землю, надра, атмосферний і навколоземний космічний простір, її стабільне функціонування, існування та розвиток.

Об'єктивна сторона правопорушення може виражатись у: порушенні встановленої законодавством процедури та строків здійснення оцінки впливу на довкілля; втручанні в підготовку та надання висновку з оцінки впливу на довкілля чи рішення про врахування результатів оцінки транскордонного впливу на довкілля; відмові уповноваженим законом територіальним органом, уповноваженим законом центральним органом виконавчої влади у видачі висновку з оцінки впливу на довкілля з підстав, не встановлених законом.

При цьому факт настання матеріально шкідливих наслідків у даному випадку не буде мати ніякого значення, оскільки юридичний склад даного адміністративного правопорушення є формальним, а тому важливим є лише вчинення вищевказаних дій.

Встановлення адміністративної відповідальності за такі дії направлені на забезпечення балансу між державним, суспільним і приватним інтересом, зокрема шляхом попередження нанесення шкоди довкіллю, екологічній безпеці та безпосередньо природним ресурсам, під час провадження господарської діяльності, яка може нанести таку шкоду. Під останньою необхідно розуміти діяльність фізичних і юридичних осіб у сфері суспільного виробництва, яка спрямована на виготовлення та реалізацію продукції, виконання робіт чи надання послуг вартісного характеру, що мають цінову визначеність. У статті 3 Закону України «Про оцінку впливу на довкілля» визначені види провадження планової господарської діяльності до початку якої в обов'язковому порядку

здійснюється оцінка впливу на довкілля, наприклад: будівництво автомагістралей; операції у сфері поводження з небезпечними відходами; видобування нафти та природного газу на континентальному шельфі; сільське господарство, лісівництво та водне господарство: налив територій на землях водного фонду; промислове брикетування кам'яного і бурого вугілля; виробництво і складання автомобілів, виробництво двигунів; виробництво цементу або цементного клінкеру; зберігання хімічних продуктів. Одночасно, не підлягає оцінці впливу на довкілля планована діяльність, спрямована виключно на забезпечення оборони держави, ліквідацію наслідків надзвичайних ситуацій, наслідків антитерористичної операції на території проведення антитерористичної операції на період її проведення, відповідно до критеріїв, затверджених Кабінетом Міністрів України.

Процедура оцінки впливу на довкілля чітко регламентована національним законодавством, як і строки в які вона повинна бути проведена, та включає наступні етапи.

1. Підготовка суб'єктом господарювання звіту з оцінки впливу на довкілля.

Суб'єкт господарювання, який має намір провадити господарську діяльність яка потребує обов'язкової оцінки впливу на довкілля, повинен у письмовій і електронній формах повідомити уповноважений територіальний орган шляхом подання повідомлення відповідно до Порядку передачі документації для надання висновку з оцінки впливу на довкілля та фінансування оцінки впливу на довкілля. Уповноважений територіальний орган протягом трьох робочих днів надсилає відповідне повідомлення до уповноваженого центрального органу, про що повідомляє про це суб'єкта господарювання, а також вноситься до Єдиного реєстру з оцінки впливу на довкілля та оприлюднюється на офіційному веб-сайті відповідного територіального чи центрального органу. Оприлюднене повідомлення про планову діяльність підлягає обговоренню протягом двадцяти днів, під час яких громадськість може надати свої пропозиції та зауваження, які протягом трьох робочих днів з дня їх отримання повинні бути передані суб'єкту господарювання.

Підготовка звіту з оцінки впливу на довкілля здійснюється суб'єктом господарювання, в ньому повинні бути враховані (повністю або частково) чи відхилені зауваження і пропозиції громадськості, надані в процесі громадського обговорення обсягу досліджень та рівня деталізації інформації, що підлягає включенню до звіту з оцінки впливу на довкілля.

Суб'єкт господарювання подає звіт з оцінки впливу на довкілля та оголошення про початок громадського обговорення звіту з оцінки впливу на довкілля в письмовій формі на паперових носіях та в електронному вигляді, а також визначену суб'єктом господарювання іншу додаткову інформацію, необхідну для розгляду звіту, за місцем провадження планованої діяльності уповноваженому територіальному чи центральному органу, який протягом трьох днів вносить поданий звіт з оцінки впливу на довкілля до Єдиного реєстру з оцінки впливу на довкілля, де він зберігається протягом усього часу провадження планованої діяльності, але не менш як п'ять років з дня отримання рішення про провадження планованої діяльності. У випадку, якщо під час

розгляду звіту уповноважений орган виявить, що планована діяльність може мати вплив на довкілля двох і більше областей або матиме потенційний транскордонний вплив, він невідкладно, не пізніше трьох робочих днів, повинен передати документацію уповноваженому центральному органу з метою проведення громадського обговорення в адміністративно-територіальних одиницях, які можуть зазнати впливу планованої діяльності чи проведення оцінки впливу на довкілля відповідно та повідомити про це суб'єкта господарювання.

Окрема процедура передбачена для оцінки транскордонного впливу на довкілля. Остання здійснюється за рішенням уповноваженого центрального органу відповідно до положень міжнародних договорів України до прийняття рішення про провадження такої планованої діяльності.

Транскордонний вплив – це будь-який вплив, не тільки глобального характеру, у районі, який знаходиться під юрисдикцією тієї чи іншої держави, викликаний запланованою діяльністю, фізичне джерело якої розташоване повністю чи частково у межах району, який підпадає під юрисдикцію іншої держави.

Оцінка транскордонного впливу на довкілля може здійснюватись за двома процедурами: а) держави походження – щодо планованої діяльності, яка здійснюватиметься на території України; б) зачепленої держави – щодо планованої діяльності, яка здійснюватиметься на території іноземної держави. Порядок їх проведення передбачений ст. 14 Закону України «Про оцінку впливу на довкілля»

2. Проведення громадського обговорення.

Як нами вже було зазначено даний етап передбачає виявлення, збирання та врахування зауважень і пропозицій громадськості до планованої діяльності. Останні можуть подаватися у письмовій (електронній) формі чи усно під час громадських слухань, які проводяться згідно з положеннями Порядку проведення громадських слухань у процесі оцінки впливу на довкілля. Громадське обговорення планованої діяльності після подання звіту з оцінки впливу на довкілля починається з дня офіційного оприлюднення оголошення про початок громадського обговорення звіту з оцінки впливу на довкілля та надання громадськості доступу до звіту з оцінки впливу на довкілля для ознайомлення, і триває не менше 25 робочих днів і не більше 35 робочих днів. Усі пропозиції та зауваження громадськості, одержані протягом встановленого строку, підлягають обов'язковому розгляду уповноваженим територіальним або центральним органом. Пропозиції, надані після встановленого строку, не розглядаються. У разі ненадання зауважень та пропозицій протягом визначеного строку вважається, що зауваження та пропозиції відсутні.

3. Аналіз уповноваженим органом інформації, наданої у звіті з оцінки впливу на довкілля, будь-якої додаткової інформації, яку надає суб'єкт господарювання, а також інформації, отриманої від громадськості під час громадського обговорення, під час здійснення процедури оцінки транскордонного впливу, іншої інформації.

Такий аналіз потребує проведення комплексного, ґрунтового дослідження інформації викладеної у звіті кваліфікованим суб'єктом, який має відповідні знання та навички достатні для проведення аналізу відомостей подібного характеру.

4. Надання уповноваженим органом мотивованого висновку з оцінки впливу на довкілля.

Наданий висновок повинен бути достатньо аргументованим і переконливим у процесі визначення допустимості чи недопустимості провадження планованої діяльності та визначає екологічні умови її провадження, оцінюючи: величини та масштаби такого впливу (площа території та чисельність населення, які можуть зазнати впливу); характер (у тому числі – транскордонний), інтенсивність і складність, ймовірність, очікуваного початку, тривалості, частоти і невідворотності впливу (включаючи прямий і будь-який опосередкований, побічний, кумулятивний, транскордонний, короткостроковий, середньостроковий та довгостроковий, постійний і тимчасовий, позитивний і негативний впливи), передбачених заходів, спрямованих на запобігання, відвернення, уникнення, зменшення, усунення впливу на довкілля, а також враховує звіти з оцінки впливу на довкілля та громадського обговорення. Наданий висновок є обов'язковим для виконання, а також враховується під час прийняття рішення про провадження планованої діяльності та може бути підставою для відмови у видачі останнього. Висновок з оцінки впливу на довкілля дійсний протягом п'яти років. Він надається суб'єкту господарювання безоплатно протягом 25 робочих днів з дня завершення громадського обговорення, а в разі здійснення процедури оцінки транскордонного впливу – з дня завершення цієї процедури та затвердження рішення про врахування результатів оцінки транскордонного впливу на довкілля та протягом трьох днів повинен бути внесений до Єдиного реєстру з оцінки впливу на довкілля.

5. Врахування висновку з оцінки впливу на довкілля у рішенні про провадження планованої діяльності.

Органи державної влади та органи місцевого самоврядування, приймаючи рішення про провадження планованої діяльності, зобов'язані врахувати висновок з оцінки впливу на довкілля, який подається суб'єктом господарювання разом із звітом з оцінки впливу на довкілля та звіту про громадське обговорення. Інформація про прийняте рішення повинна бути оприлюднена протягом трьох робочих днів з дня його прийняття, в тому числі для надання можливості громадськості ознайомитись з його змістом, а також протягом того самого строку надана уповноваженим органам, які ухвалювали висновок з оцінки впливу на довкілля. Після отримання зазначеної інформації вона підлягає внесенню до Єдиного реєстру з оцінки впливу на довкілля уповноваженим органом протягом трьох робочих днів.

Необхідно звернути увагу, що у випадках коли безпосереднє прийняття рішення про провадження планованої діяльності для початку її провадження не передбачене, висновок з оцінки впливу на довкілля, у якому визначено допустимість провадження планованої діяльності, вважається рішенням про провадження планованої діяльності.

Втручання в підготовку та надання висновку з оцінки впливу на довкілля чи рішення про врахування результатів оцінки транскордонного впливу на довкілля, передбачає активні дії, зокрема: 1) самочинне здійснення вказаної діяльності; 2) встрявання в зазначені процедури; 3) активну участь з метою припинення чи протидії підготовки та надання висновку чи рішення. Перелічені дії, як правило, не передбачені жодною з процедур надання висновку чи прийняття рішення щодо оцінки впливу на довкілля та здійснюються суб'єктом, який не має на це, а ні права, а ні відповідних повноважень.

Перелік підстав для відмови у видачі уповноваженим законом територіальним органом, центральним органом виконавчої влади у видачі висновку з оцінки впливу на довкілля передбачений частиною 5 статті 4-1 Закону України «Про дозвільну систему у сфері господарської діяльності»:

1) подання суб'єктом господарювання неповного пакета документів, необхідних для одержання документа дозвільного характеру, згідно із встановленим вичерпним переліком;

2) виявлення в документах, поданих суб'єктом господарювання, недостовірних відомостей;

3) негативний висновок за результатами проведених експертиз та обстежень або інших наукових і технічних оцінок, необхідних для видачі документа дозвільного характеру.

Суб'єкт правопорушення є спеціальним.

Суб'єктом правопорушення, передбаченого ст. 172-8 КУпАП, можуть бути:

– особи, уповноважені на виконання функцій держави або місцевого самоврядування;

– посадові особи юридичних осіб публічного права, яких не віднесено до осіб, уповноважених на виконання функцій держави або місцевого самоврядування, а також які входять до складу наглядової ради державного банку, державного підприємства або державної організації, що має на меті одержання прибутку;

– особи, які не є державними службовцями, посадовими особами місцевого самоврядування, але надають публічні послуги (аудитори, нотаріуси, приватні виконавці, оцінювачі, а також експерти, арбітражні керуючі, незалежні посередники, члени трудового арбітражу, третейські судді під час виконання ними цих функцій, інші особи, визначені законом).

Суб'єктивна сторона правопорушення характеризується наявністю вини у формі умислу.